

//SALVADOR IBORRA, UN POETA MEDIEVAL PER AL SEGLE XXI //

SEBASTIÀ BENASSAR
UNIVERSITAT POMPEU FABRA
PORTUGAL
ballaruga1@gmail.com

///

La primera vegada que vaig sentir “Tio Canya” i “L’hereu Riera” –en les versions de Al Tall- va ser en un autocar que ens traslladava al Port d’Alcúdia a més d’una desena de joves escriptors que ens volíem menjar el món i als quals ens acabava de caure del cel una meravellosa subvenció per a bens fungibles. Qui cantava les cançons era un al·lot jove i magre del País Valencià que llavors tenia 19 anys i que, jo encara no ho sabia, es convertiria en el meu millor amic. Es deia Salvador Iborra Mallol, era poeta i aleshores vivia en allò que sempre va considerar el seu desterrament: Callosa de Segura un poble pràcticament castellanoparlant del sud-oest alacantí.

Salvador Iborra (València,1978-Barcelona, 2011) era llavors un poeta quasi inèdit. Havia guanyat algun premi de cartes d’amor mentre cursava el batxillerat –havia repetit alguns cursos i encara li faltaven dos anys per anar a la Universitat- i també dos petits premis que el marcarien: el premi Joan Fuster d’Assaig per a Estudiants de Secundària (1995) i sobretot una menció en els premis Solstici de Manises.

El primer fou important perquè el començà a dotar d’aquella seguretat en l’escriptura de l’assaig a la manera fusteriana –ja sabeu, petites reflexions sobre tot, d’alta intensitat, una elucubració del pensament, un plantejament de possibilitats, defugint de l’erudició del tractatus, però no defugint de l’erudició del pensament complex- que anà abocant a les seves llibretes i posteriorment al seu bloc; mentre que el segon li permeté la coneixença del valencià que més admirà en vida: Enric Valor i Vives.

El savi de Castalla va seguir amb interès la seva obra inicial i primerenca, ja que presidí el jurat que amb posterioritat al 1996 li va donar a Salvador Iborra el primer i el segon premi dels guardons de Manises. Valor fou un referent constant en els inicis literaris d’Iborra, però sobretot ho fou pels valors ètics i morals i pel compromís amb el

País Valencià, un País Valencià que Iborra estimava amb bogeria. Moltes foren les reflexions sobre nacionalisme, independentisme i valors, que sorgiren en aquella primera trobada on la literatura tengué també un pes extraordinari.

Salvador Iborra mai no va perdre aquella figura de cavaller medieval, de poeta companyó d'Ausiàs Marc o de Jordi de Sant Jordi, tot i que en els darrers temps havia posat una mica de panxa perquè ja no entrenava amb aquella regularitat i constància dels temps antics i sobretot perquè en els darrers temps la seva alimentació –solitària a la casa del carrer Palma de Sant Just, al Gòtic, en aquell mateix carrer on l'assassinaren amb nocturnitat i traïdoria- havia empitjorat força. Adorava el dolç per sobre totes les coses, en qualsevol de les seves varietats, des de la pastisseria industrial més abjecta fins a les delícies dels robiols de brosat que la meua mare preparava durant la Setmana Santa. Però moltes vegades el seu recurs fàcil era davallar fins al carrer de la Ciutat i demanar i emportar-se a casa unes pizzes de la pizzeria san Marino, on es va fer amic del propietari, amb qui sovint conversava al carrer mentre es feia una cigarreta. En els darrers temps la rutina s'havia instal·lat a la seva vida, i si bé aquest establiment s'havia convertit en un dels seus preferits, el del costat, el Thales, amb les seves taules de marbre i el seu aire a mig camí entre bar carajillero de tota la vida i pub anglès, s'havia convertit en el refugi per a cafès (tocaets) i aigües amb gas. Vull pensar que allà, amb un llibre o amb la llibreta que sempre duia a la mà, va obtenir moments de pau, quasi de felicitat.

Les llibretes han anat canviant. Al principi foren aquelles Miquelrius amb cinta de tela al costat i portada de tapa dura on ell enganxava indefectiblement missatges de valencianitat indubtable: ferratines del Bloc d'Estudiants Agermanats; la de "Som gent de la Ribera", la de la Plataforma per la Llengua o la de "Construïm el País Valencià". Li agradaven les que tenien quadrets i escrivia amb ploma estilogràfica. Li agradava carregar-la amb tinta i no amb cartutx, perquè en allò també hi havia el ritual, com en el fet de fumar, de vegades, en pipa (normalment era un addicte al tabac convencional). La pipa li la va regalar en Carlos, un asturià que va conèixer al màster i que també li donà algunes lliçons importants sobre com beure correctament el whisky. El Carlos li va anar refinant el gust, com també ho féu en Sergi en el vestir. Les llibretes, deia, eren la seva finestra al món. Estan plenes del seu pensament, però també, a algunes, hi inclou anotacions dels rars privilegiats que hi vàrem poder escriure. I després, centenars de texts extrets de les lectures i apuntades amb una lletra petita i ben conformada, recomanacions de llibres, fotografies, postals, sobres de cafè, bitllets de metro... tot el que ha nodrit la seva geografia sentimental es reflecteix en aquelles pàgines de paper que en els darrers temps –potser des del viatge a Liverpool, on va estudiar l'Erasmus- havia canviat per les Moleskine, cares, que tant ens agradaven. Dins el caos era endreçat a més no poder, aquelles llibretes eren –són, encara ara- el mapa per guiar-se per un territori mental que després es traduïa en els poemes. En la nostra llarga amistat analògica, el paper escrit, la lletra menuda, hi juga un paper fonamental i essencial, i en la construcció de l'obra són aquestes llibretes i els llibres llegits els que conformen el poeta.

L'altra inspiració per a la creació dels poemaris –*Un llençol per embrutar* (Viena, 2003); *Les entranyes del foc* (Ajuntament d'Arenys d'Amunt) i *Els cossos oblidats* (Onada Edicions, 2009) formen el corpus d'obra publicada- foren les dones i l'amor, o el desamor. En Salvador Iborra tenia una necessitat molt gran d'estimar, de donar l'amor que sentia néixer al seu interior. S'enamorava amb una facilitat acollonant, i aquells enamoraments eren llargs, tempestuosos i mai no els oblidava. Podia estar amb noves

parelles, amb noves dones, perquè era un gran seductor. Emprava la paraula per fascinar, i de vegades aquesta mateixa paraula era la que li tancava les portes. S'havia d'estar molt segur o molt apassionat per seguir el ritme de la seva conversa sovint d'una alta volada intel·lectual, fregant la pedanteria i de vegades entrant-hi de ple. Això hi havia dones que ho adoraven i d'altres que ho rebutjaven de totes totes i de vegades eren aquestes darreres les que a ell el marcaven. A les seves obres –tres llibres publicats, com tres llibres de poemes varen deixar només els malaguanyats Bartomeu Rosselló-Pòrcel i el seu admiradíssim Gabriel Ferrater- hi sura l'ombra de tots aquells noms que ell anava anotant minuciosament al seu exemplar de *Les dones i els dies*, gastat de tant de rellegir.

La primera vegada que vaig anar a València, pujarem dalt del Micalet. Va ser des d'aquella talaia privilegiada quan em va parlar d'Ausiàs March i de Vicent Andrés Estellés amb aquella coneixença íntima i quasi reverencial que es professa pels poetes que adores. M'ensenyava València i per a ell València era la d'aquells homes dignes i d'honor, amants de les lletres i de les dones i valents. Ell fou totes tres coses. Era estiu i ell havia tornat a la fi a la seva ciutat enyorada, la que està compresa entre les Torres de Serrans i la de Quart, el barri del Carme, la ciutat Vella, la València catalana, en paraules d'Eliseu Climent, un altre dels homes que admirava, i més encara després de l'obertura de l'Octubre Centre de Cultura Contemporània a l'Edifici El Siglo. El dia de la inauguració va dir “Xe, quins collons té aquest home de fer això ací, al mig de València, tocant-li els ous a la Rita i als blaveros”.

Salvador Iborra adorava València. En les llargues nits caminàvem per la ciutat i parlàvem de tot, de les dones, del país, del futur. Volia viatjar i per a ell l'estada a Liverpool i sobretot els dos anys a Barcelona foren la porta oberta de cap a un camí futur que intuïa complicat: acabar fent classes de literatura o de teoria de la literatura en una universitat americana. No puc precisar quan em va parlar per primera vegada de Derrida, però abans del 2000 ja hi havia cites del pensador en les seves llibretes. Ell i Paul de Man foren alguns dels seus autors de capçalera en el món de la crítica literària. Certament, adorava aquell ofici i assegurava sempre amb aquella rotunditat absoluta que “als diaris no es fa crítica literària” igual que deia que “la poesia catalana presenta alguns vicis molt greus i la mediocritat d'alguns dels llibres que es publiquen no és el pitjor”. Tot i això, i per guanyar algun caleró, va acabar fent ressenyes al suplement de cultura del *Diari de Balears*. El 2001 havia intentat fer carrera com a periodista al mateix diari, a la secció de *Crònica Negra*, on es va guanyar el sobrenom de Dostoievski per la seva minuciositat en les cròniques i de vegades per l'extrema lentitud a l'hora de redactar-les. Ja se sap que als poetes no els han anat mai bé ni les presses ni les distàncies llargues.

Mallorca va ser durant una etapa llarga el seu refugi, el seu paradís. Hi va viure, la va conèixer, la va estimar, hi va estimar, va ser estimat. Davant la tomba de Robert Graves, al cementiri de Deià, allà on la mar i el cel es fonen, em va dir una vegada “amic” seria un bon epitafi. Tenia massa raó. Al Salvador Iborra el mataven per ser bona persona, per ser amic. No el mataven per una bicicleta, l'assassinaren per ser amic i lleial. Hauria pogut ser una bicicleta, deu milions d'euros o un bolígraf bic. Ell sempre hauria actuat igual, amb un cor i una generositat enorme, i amb el seu elevat sentit de justícia i de rectitud. Segur que els qui l'assassinaren no sabien res d'ell, no l'havien llegit mai, com els assassins o l'assassí de Pasolini en aquella llarga platja d'Òstia, Segurament no sabien res perquè tenien divuit anys i anaven amb ganivets de cuina i navalles per Barcelona mentre es dedicaven a robar i a furtar-nos a tots la Barcelona immortal.

Salvador Iborra no va morir sol perquè una veïna argentina li va aguantar la mirada i la mà fins al darrer moment en un acte de pietat suprema, mentre al carrer dels Lledó, paral·lel a Palma de Sant Just on va trobar la mort, allà on hi havia la impremta dels Lledó que serví per imprimir entre moltes altres obres el teatre d'en Pitarra i *El Rei Micó-micó*, de l'Abdó Terrades, alguns vianants sobrevisqueren a sengles intents de robatori, vés a saber si fets per adolescents de divuit anys que no llegeixen poemes i que duen navalles i ganivets de cuina en lloc de llibretes per anar a escola.

En el capítol de proeses del meu amic deu figurar amb lletres d'or el de ser l'home que més vegades m'ha despertat. Les seves trucades telefòniques a altes hores de la nit per demanar-me consells que mai no seguia s'afegiren en els darrers temps a anècdotes memorables com cantar a la matinada l'himne dels EUA a casa amb una al·lota, i a sobre fer-ho bé. Ja us he dit que el vaig conèixer cantant, i aquella nit em vaig despertar pensant que s'havien carregat l'Obama i activant totes les neurones del periodista per veure què s'havia de fer i com reaccionar a l'esport nacional americà, el tir al blanc contra alts càrrecs. Però era simplement l'eufòria d'haver conegut algú especial. Després cantaren *Lili Marlen*, aquella cançó espectral dels soldats que el fascinava quasi tant com les aventures de Rommel, l'únic oficial de l'exèrcit nazi a qui vertaderament admirava pel seu elevat concepte d'honor a les arenes del Nord d'Àfrica.

En Salvador Iborra era una persona molt i molt culta, amb gustos extravagants – cada matí, abans d'anar a treballar a l'institut es turmentava i em turmentava escoltant cançons del Demis Roussos per internet- i amb una forta ètica, un tipus que es pensava que era mediocre (i que en algunes ocasions ho va escriure) però que amb el seu talent hauria pogut acompanyar amb la major de les dignitats Aragorn i Gandalf en la lluita contra els mals que vénen de Mordor. Ara només ens queda el rar privilegi de rellegir-lo. I l'obligació de no oblidar-lo.